

अंगणवाडी केंद्रातील बालकांच्या
पूर्वशालेय शिक्षणानंतर त्यांच्या
प्राथमिक शाळेतील प्रवेशाबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एबावि-२०२२/प्र.क्र.१८७/का.६
नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : -२८ डिसेंबर, २०२२

प्रस्तावना-

केंद्र पुरस्कृत एकात्मिक बालविकास सेवा योजनेअंतर्गत राज्यात एकूण ५५३ बालविकास प्रकल्प कार्यरत असून ३६४ प्रकल्प ग्रामीण क्षेत्रात, ८५ प्रकल्प आदिवासी क्षेत्रात व १०४ प्रकल्प नागरी क्षेत्रात कार्यरत आहेत. यामध्ये एकूण ११०४८६ अंगणवाडी केंद्र कार्यान्वित आहेत.

एकात्मिक बालविकास सेवा योजनेअंतर्गत लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या ६ सेवांमध्ये पूर्वशालेय शिक्षण या सेवेचा समावेश असून सदर सेवा ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील बालकांना अंगणवाडी केंद्रामध्ये अंगणवाडी सेविका / मिनी अंगणवाडी सेविका यांचे मार्फत देण्यात येते. शालेय शिक्षण विभाग, युनिसेफ, पुर्वशालेय शिक्षणातील तज्ज्ञ व्यक्ति व संस्था यांचे सहकार्याने विभागाने आकार बालशिक्षणक्रमाची निर्भिती केली असून सन २०१६ पासून प्रत्येक अंगणवाडी केंद्रात आकार बालशिक्षणक्रम लागू करण्यात आलेले आहे. माहे जून २०२२ च्या मासिक प्रगती अहवालानुसार अंगणवाडी केंद्रातील पूर्वशालेय शिक्षण घेणाऱ्या ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील लाभार्थ्यांची संख्या २९,७१,२९२ आहे. अंगणवाडी केंद्रातील पूर्वशालेय शिक्षण घेणाऱ्या व दिनांक ३१ डिसेंबर रोजी वयाची ६ वर्षे पूर्ण झालेल्या सर्व बालकांची इयत्ता पहिली वर्गामध्ये शालेय प्रवेश होण्याच्या दृष्टीने व या सर्व बालकांनी इयत्ता पहिली वर्गात प्रवेश घेतल्याची खात्री करण्याकरिता महिला व बालविकास विभाग आणि शालेय शिक्षण विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने उपाययोजना करण्याबाबतचा शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

राज्यातील एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेमधील ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील बालकांचे पूर्वप्राथमिक शिक्षणानंतर त्यांना प्राथमिक शिक्षणाच्या प्रवाहात आणण्याच्या अनुषंगाने शालेय शिक्षण विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) अंगणवाडी केंद्रातील पूर्वशालेय शिक्षण घेत असलेल्या बालकांपैकी ज्या बालकांनी दि. ३१ डिसेंबर रोजी वयाची ६ वर्षे पूर्ण केलेली आहे त्या सर्व बालकांना पुढील शैक्षणिक वर्षात इयत्ता पहिली वर्गात प्रवेश घेण्याकरिता वयाची ६ वर्षे पूर्ण केलेल्या बालकाचे संपूर्ण नाव व निवासी पत्त्यासह यादी संबंधित अंगणवाडी सेविका यांनी दरवर्षीच्या माहे जानेवारी महिन्यात तयार करावी व दिनांक १५ जानेवारीपूर्वी ग्रामीण व आदिवासी क्षेत्रातील अंगणवाडी केंद्रांनी नजीकच्या जिल्हापरिषद शाळेतील व नागरी प्रकल्पातील अंगणवाडी केंद्रांनी नजीकच्या महानगरपालिका/नगरपालिका

/नगरपरिषदेच्या प्राथमिक शाळा / ३ कि. मी. परिसरात स्थानिक स्वराज्य संस्थेची शाळा नसल्यास अशा ठिकाणी शासनमान्य खाजगी प्राथमिक शाळेतील इयत्ता पहिली वर्गातील संभाव्य विद्यार्थी म्हणून सदर यादी संबंधित शाळेच्या मुख्याध्यापकांना सादर करावी. (यादीचा नमुना परिशिष्ट अ प्रमाणे असावा)

- २) प्राप्त यादी संबंधित शाळेच्या मुख्याध्यापक यांनी इयत्ता १ ली च्या वर्गाचे शिक्षक यांना उपलब्ध करून द्यावी. सदर शिक्षक व संबंधित अंगणवाडी सेविका यांनी समन्वयाने माहे फेब्रुवारी ते माहे मे या कालावधीत प्रति माह एकदा यानुसार पहिली वर्गात प्रवेश घ्यावयाच्या यादीतील बालकांच्या घरी संयुक्तिक गृहभेट देऊन पालकांना सदर बालकास इयत्ता पहिली वर्गात प्रवेश घेण्याकरिता समुपदेशन व मार्गदर्शन करावे.
- ३) अंगणवाडी सेविकेकडून प्राप्त झालेल्या यादीनुसार इयत्ता पहिली वर्गात प्रवेश घेतलेल्या बालकांची नोंद सरल पोर्टलवर मुख्याध्यापक यांनी करावी व नोंदीबाबतचा अहवाल परिशिष्ट “ब” नुसार तयार करून संबंधित अंगणवाडी सेविकेला द्यावा.
- ४) मुख्याध्यापक यांचेकडून इयत्ता पहिली वर्गात प्रवेश घेतलेल्या बालकांबाबत परिशिष्ट “ब” नुसार माहिती प्राप्त झाल्यानंतर अंगणवाडी सेविका यांनी सदरची माहिती संबंधित पर्यवेक्षिका / मुख्यसेविका यांना सादर करावी. मुख्यसेविका/पर्यवेक्षिका यांनी सदर माहिती प्राप्त झाल्यानंतर त्याबाबतची आकडेवारी एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेच्या मासिक प्रगती अहवालामध्ये नोंदवावी.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२१२२८१४३५२८१९३० असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दृष्टिराजितसिंह देओल)
सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

(आयुष. ए. कुंदन)
प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. मंत्री (महिला व बाल विकास / शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ५) प्रधान सचिव (म. व बा. वि.) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सचिव (शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.

- ६) सचिव (शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त
- ९) सर्व जिल्हाधिकारी
- १०) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- ११) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, रायगड भवन, नवी मुंबई.
- १२) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- १३) शिक्षण संचालक (प्राथमिक), प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, पुणे
- १४) सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक), जिल्हा परिषद
- १५) सर्व जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (महिला व बाल विकास), जिल्हा परिषद
- १६) सर्व गटविकास अधिकारी (पंचायत समिती)
- १७) मुख्याधिकारी, नगरपालिका / नगरपंचायत (सर्व)
- १८) बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (नागरी / ग्रामीण / आदिवासी प्रकल्प)
- १९) प्रशासन अधिकारी, महानगरपालिका (सर्व)
- २०) निवड नस्ती -का-६.

महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: एबावि-२०२२/प्र.क्र.१८७/का.६, दिनांक २८
डिसेंबर, २०२२ सोबतचे

“परिशिष्ट - अ”

दि. ३१ डिसेंबर रोजी वयाची ६ वर्षे पुर्ण केलेल्या इयता पहिली वर्गात प्रवेशास पात्र
अंगणवाडीतील बालकांची यादी

अ. क्र.	जिल्हयाचे नाव	बालविकास प्रकल्पाचे नाव	अंगणवाडी केंद्र व गावाचे नाव	अंगणवाडी क्रमांक	३१ डिसेंबर रोजी वयाची ६ वर्षे पुर्ण केलेल्या मुलाचे संपूर्ण नाव	जन्म दिनांक	लिंग	बालकाचा निवासी पुर्ण पत्ता
१	२	३	४	५	६	७	८	९

अंगणवाडी सेविकेचे नाव व स्वाक्षरी

महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: एबावि-२०२२/प्र.क्र.१८७/का.६, दिनांक २८
डिसेंबर, २०२२ सोबतचे

“परिशिष्ट - ब”

परिशिष्ट “अ” नुसार इयत्ता १ ली वर्गात प्रवेश दिलेल्या बालकांची माहिती
मुख्याध्यापकाने भरावयाचा तक्ता

अं.क्र.	जिल्ह्याचे नाव	बालविकास प्रकल्पाचे नाव	अंगणवाडी केंद्र व गावाचे नाव	अंगणवाडी क्रमांक	अंगणवाडी सेविकेच्या यादीनुसार इयत्ता १ ली वर्गात शालेय प्रवेश दिलेल्या बालकाचे पूर्ण नाव	प्रत्यक्ष शाळेत प्रवेश दिल्याचा दिनांक	शाळेचा UDISE CODE	बालकास दिलेला SARAL ID CODE
१	२	३	४	५	६	७	८	९

मुख्याध्यापक स्वाक्षरी व शाळेचे नाव